

Opa Sippelaar en de (ijs)toeristen

Als de tweeling Tim en Tamara bij opa binnen rent is het al twaalf uur geweest. En ze hadden al om elf uur afgesproken om te gaan surfen bij de Nieuwe Steiger. Opa zit nog steeds te wachten bij de kan met limonade en de kaascroissants, waar de tweeling zo dol op is. “We hebben de boot van half 10 uit Holwerd gemist”, roept de tweeling. “We stonden bij Blija al met de auto in de file. Het is zulk mooi weer, iedereen uit Friesland wil naar Ameland. Lekker naar het strand. We konden gewoon niet verder rijden naar de Haven in Holwerd. Maar gelukkig ging er nog een boot om half elf uit Holwerd en daarvoor waren we op tijd.” En zo kunnen de surfplanken toch nog gebruikt worden, al is het een uurtje later.

Een ijsje bij De Piraat.

Op zijn oeroude surfplank, in zijn oeroude wetsuit ziet opa er grappig uit. De tweeling heeft super coole suits aan en prachtig gekleurde surfzeilen met een enorme hoofdletter T erop. Van het T-team, zoals Tim en Tamara zelf zeggen. Totdat het laag water wordt genieten ze van het prachtige surfweer en opa gaat op zijn oude plankje toch best hard! Als het eb wordt moeten ze stoppen met surfen, het water verdwijnt voor een paar uur. Ze steken over naar restaurant De Piraat om een ijsje te eten. Althans dat proberen ze. Maar weer moeten ze wachten, nu met oversteken. In drommen gaan de toeristen weer terug naar de boot. Op fietsen, met aanhang- en bakfietsen en gewoon te voet met massa's kinderwagens, buggy's en bolderwagens vol kinderen met scheppen en netjes. “Poeh,” zegt Tamara, “het is vandaag wel een beetje druk.” “Gelukkig maar!” zegt opa Sippelaar. “Als de toeristen niet naar Ameland

zouden komen, zouden de Amelanders weer net zo arm zijn als in de 19^e eeuw. Dan zouden misschien wel 1500 mensen weg moeten van het eiland. In 1900 had Ameland maar 2000 inwoners en nu kunnen er 3500 Amelanders wonen en leven. Dan moet er wel werk zijn en als de toeristen komen, dan is er werk!" Opa trakteert op een ijsje. En daarbij krijgt hij een idee voor een verhaal. Het gebeurde lang geleden...

De eerste toeristen kwamen in de winter.

Opa vertelt: "Rond het jaar 1800 leefde in Hollum winkelier en leraar Cornelis Pieter Sorgdrager. In zijn huis is nu het Sorgdragersmuseum gevestigd. Zijn vader Pieter, die kapitein was, had het jaren eerder laten bouwen. Cornelis Pieter hield een dagboek bij en dat is heel interessant om te lezen, want in die tijd was het eiland bezet door Franse soldaten. De winters waren ijzig koud en het Wad was maandenlang dichtgevroren, meerdere winters na elkaar. Ook in Friesland waren meren en sloten bevroren en dus kon bij heel veel families de arrenslee te voorschijn worden gehaald. Ze maakten met het paard voor de slee lange reizen naar familieleden, die ze in de zomer door de vele vaarten en meren slecht konden bereiken. En op zondagochtenden als het mooi helder winterweer was, staken ze zelfs met hun slee het wad over. Maar de meeste mensen uit Friesland kwamen lopend over het Wad! Dat gebeurde ook in de januarimaand van 1804. De inwoners van Nes keken hun ogen uit van al die Friezen, die in het dorp rondliepen en rondkeken. Ze deden hun winkels open. Sommige winkeliers openden zelfs marktkraampjes op het waddenijs. Ze zullen wel warme anijsmelk en erwtensoep hebben verkocht, met roggebrood en spek. En misschien konden ze ook gebreide wanten en mutsen verkopen, die ze hadden gevoerd met konijnenvelletjes. De mensen uit Nes waren, denk ik, erg blij dat ze midden in de winter iets konden verdienen. Er waren veel kleine winkeltjes te vinden in Nes, vaak van vrouwen, die hun man hadden verloren bij een scheepsramp."

Zeewater is heel gezond.

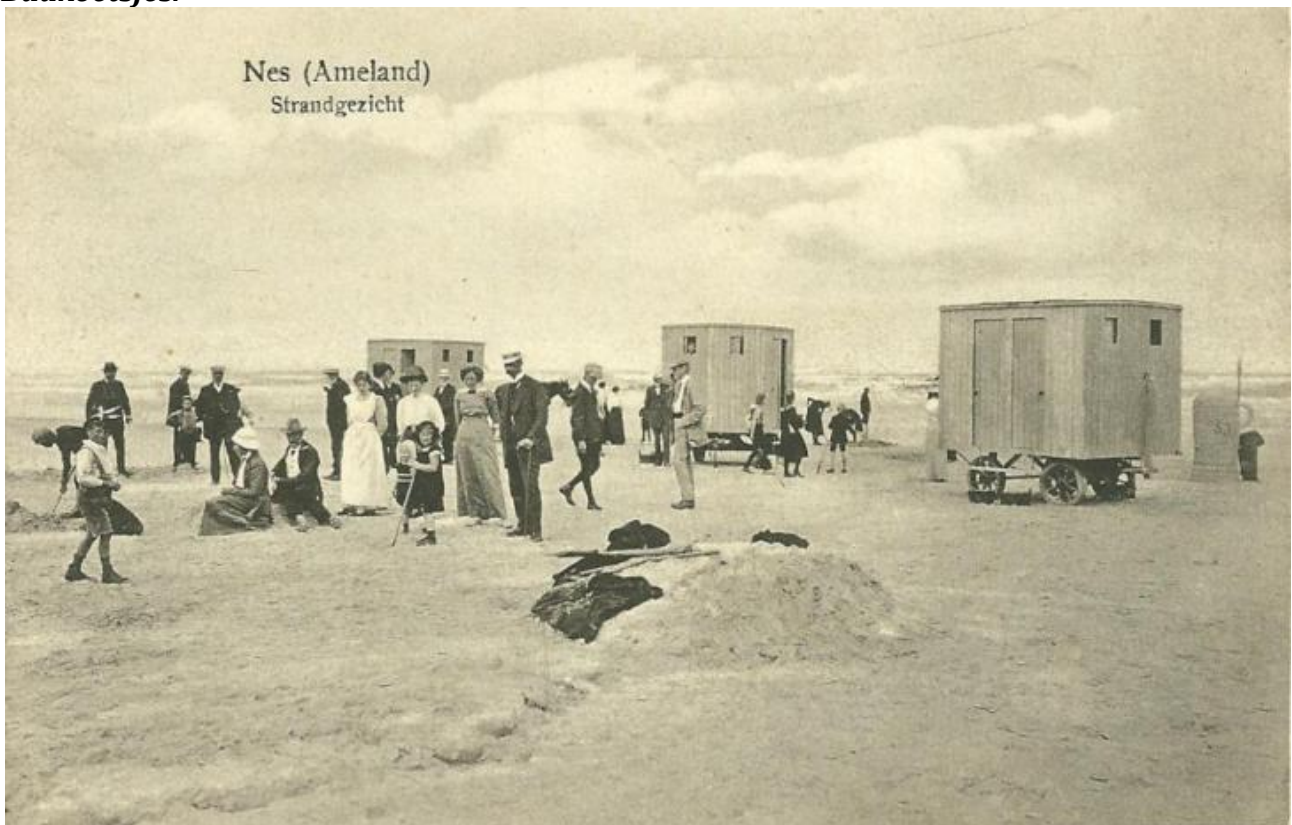

Opa lacht naar Tim en Tamara: “Wij zijn alle drie dol op water. We zwemmen heel graag in de Noordzee en we zijn ook dol op surfen en kanoën in de Waddenzee. Daardoor zijn we heel gezond (opa klopt met twee vuisten op zijn borst), dat komt door de gezonde zoute lucht en het zeewater. Een dokter in Engeland heeft dat in de 18^e eeuw al ontdekt en sindsdien zijn er langs de kusten van Engeland, op de Duitse Waddeneilanden en in Nederland in Scheveningen, Domburg en Zandvoort badplaatsen ontstaan.”

Burgemeester Daniël van Heeckeren verzong een nieuwe manier om geld te verdienen: toerisme.

“Rond 1840 waren de Amelanders arm, alleen de gezinnen van boeren waren nog achtergebleven. De kapiteinsfamilies waren verhuisd naar Amsterdam en Rotterdam en hun huizen stonden leeg. Burgemeester Daniël van Heeckeren had in 1839 zijn vader opgevolgd en wist van het succes van de badplaatsen Scheveningen en Zandvoort. Hij was op het Duitse Waddeneiland Norderney gaan kijken en zag dat honderden gasten daar het eiland bezochten. En hij wist dat Ameland net zo'n mooi strand had als Norderney. In 1852 werd begonnen met de bouw van het eerste strandpaviljoen in de buurt van wat nu het Westerpad in Nes is.”

Badkoetsjes.

“In het door timmerman Mosterman gebouwde badhuis konden de gasten in badkuipen genieten van hete en lauwe baden met zeewater. Ook werden gasten met badkoetsjes zo in zee gebracht. Baden in het badhuis kostte 20 cent en baden in zee 10 cent. Maarzwemmen in zee zoals wij dat doen, vonden ze heel onfatsoenlijk in de 19^e eeuw. Vrouwen en mannen gingen gescheiden in zee op plekken ver uit elkaar, ze mochten elkaar niet kunnen zien. Daarbij hielp de uitvinding van de badkoetsen, dit waren houten kamertjes op wielen, getrokken door paarden. De ene helft van de koets had wel en de andere helft geen vloer. De deur was aan één kant. De wagen werd zó in zee gereden dat de deuropening aan de kant van de zee was. Vervolgens kon men vanaf het droge gedeelte de zee in stappen. Men ging niet uit de wagen en kon niet dieper in zee dan tot de knieën omdat anders het droge gedeelte van de wagen toch nat werd. Na een tijdje klopte de voerman op de zijkant en ging de man of de

vrouw terug in het droge gedeelte en kleepte zich weer aan. Niet zelden kwamen de heren met de hoge hoed op het hoofd weer uit de badkoets.”

Kopje onder in de Waddenzee met rieten koffertjes en al.

“De gasten werden vanaf Holwerd vervoerd in zeilboten, waarmee ook de post werd gehaald. Op de ree bij Nes stapten ze over op open wagens, die hen dan over het wad naar Ameland brachten. Op 14 augustus 1886 ging dat fout. De open wagen kantelde en de acht passagiers, die net van de postschuit waren afgehaald, kwamen in het water terecht. Druipnat bereikten ze Ameland.....”

Pas in 1920 kwamen er meer gasten.

“Maar het duurde nog wel tot 1920 voordat de gasten Ameland ontdekt hebben. Het badhuis is, doordat er zo weinig gasten kwamen, zelfs gesloten en verkocht. Maar Burgemeester Van Heeckeren ging door met Ameland mooier maken. Er werden bomen geplant langs de zandpaden, er werd een dam gelegd van Holwerd naar Ameland en er werd een prachtige nieuwe vuurtoren gebouwd. Niet alles lukte, stormen vernielden de dam naar en ook het badhuis moest worden verplaatst, omdat stukken duin werden weggespoeld.

Samen met de soldaten die hier vanwege eerste wereldoorlog waren, bouwde Jan Gabe Scheltema in 1917 een nieuw badhuis aan de Badweg (nu de Strandweg), wat later Hotel Scheltema werd. Toen waren er inmiddels ook motorboten en een steiger in Holwerd en Nes, waar de boten konden aanleggen. De Amelanders hebben dus van 1850 tot 1920 moeten wachten tot er eindelijk toeristen kwamen. Daarom ben ik nog altijd blij als de boot tjeptjokkie vol zit met toeristen”, besluit opa Sippelaar zijn verhaal.